

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філологічний факультет
Кафедра української мови та славістики**

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць

Випуск 14

Рівне – 2025

*Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 30 червня 2025 року)*

Рецензенти:

Ніколаєнко Л. І., кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні;

Мединська Н. М., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та методик викладання, проректор з наукової роботи Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Деменчук О. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Редакційна колегія:

Адах Н. А., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Антончук О. М., канд. пед. наук, доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Архангельська А. М., докт. філол. н., професор кафедри славістики (секція україністики) Університету ім. Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка);

Вокальчук Є. Л., канд. пед. н., доцент, завідувач навчально-методичного кабінету Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП;

Волос Н. П., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*гол. ред.*);

Гаврилюк Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Максимчук В. В., канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри української мови і літератури НУ «Острозька академія»;

Мороз Л. В., канд. філол. н., професор, завідувач кафедри іноземних мов РДГУ;

Ніколайчук Г. І., канд. пед. н., професор, декан філологічного факультету РДГУ;

Павлюк Н. П., канд. пед. наук, доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Ричагівська Ю. Є., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Совтис Н. М., докт. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови та славістики РДГУ;

Шкарбан Т. М., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Шульжук Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ.

Л 59 Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. 2025. Вип. 14. 229 с.

До збірника увійшли матеріали конференції, присвяченої пам'яті професора Каленика Шульжука та професорки Галини Вокальчук, зокрема статті молодих дослідників і провідних фахівців у галузі філології та лінгводидактики.. У працях розглянуто актуальні питання граматики сучасної української мови, лексикології, проблеми мовної освіти, актуальні питання міжкультурної комунікації, мовно-літературні трансформації.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів, учнів шкіл.

Відповідальна за випуск – канд. філол. наук, доцент Н. П. Волос.

Видання здійснено в межах наукового проекту кафедри української мови та славістики Рівненського державного гуманітарного університету «Лінгвістичні студії молодих дослідників».

Шульжук Наталія, Тарасюк Анастасія

**ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗВЕРТАНЬ
У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «МАРУСЯ ЧУРАЙ»)**

У статті схарактеризовано непоширені та поширені звертання як компоненти синтаксичної структури реченнєвих одиниць у романі Л. Костенко «Маруся Чурай». На засадах комунікативно-прагматичного підходу автор визначає такі функції звертань різних типів в аналізованому тексті, як-от: встановлення та підтримання контакту, засіб створення емоційної напруги, характеристики персонажів, образності, що поглиблює сприйняття змісту твору й концентрує увагу читача на комунікативно вагомих фрагментах, пов'язаних із реалізацією авторського задуму.

Ключові слова: *текст, синтаксис, речення, висловлювання, звертання, прагмалінгвістика, комунікативно-прагматичний підхід*

The article characterizes both simple and extended forms of address as components of the syntactic structure of sentence units in Lina Kostenko's novel Marusia Churai. Based on the principles of the communicative-pragmatic approach, the author identifies the following functions of various types of address used in the analyzed text: establishing and maintaining contact, creating emotional tension, character portrayal, and imagery – all of which enhance the perception of the work's content and focus the reader's attention on communicatively significant fragments related to the realization of the author's intent.

Keywords: *text, syntax, sentence, utterance, address, pragmatics, communicative-pragmatic approach.*

Постановка проблеми. Комплексне дослідження речення як засобу реалізації комунікативної функції мови – актуальна проблема синтаксичної науки. У складі речення-висловлювання одним із універсальних засобів, вироблених мовою для спілкування між людьми й інтеграції параметрів ситуації мовлення як комунікативного акту, є звертання.

Звертання викликає дослідницький інтерес з кількох причин: альтернативність дефініції на позначення цієї мовознавчої категорії («звернення», «вокатив», «апеляція», «апозитивема-вокатив», «вокативна синтаксема», «номінація адресата мовлення», «одиниці сфери апеляцій» та ін.), відсутність її уніфікованої класифікації, інтерпретація звертання не лише як компонента реченнєвої одиниці, а й комунікативного акту.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Щодо лінгвістичної природи звертання учені не виявляють однастайності. Так, у концепції І. Яценка слова, які вживаються як звертання, не втрачаючи семантичних, морфологічних ознак частин мови, виявляючи зв'язок із вираженою думкою та здатність до поширення, як і інші члени речення, включені до його граматичної будови [23, с. 84].

І. Кучеренко, поділяючи позицію О. Потебні, зауважує, що «звертання може виконувати роль підмета, прикладки та бути односкладним спонукальним реченням» [10, с. 14].

Дослідник А. Загнітко зазначає, що «є сенс у визначенні звертання як згорнутого висловлення, яке має потенційну предикативність, міра якої може бути різною» [6, с. 230]. Схожа позиція представлена і у праці К. Шульжука, який наполягає на наявності граматичного зв'язку звертання з реченням та його спроможності в окремих випадках (у поєднанні з наказовим способом дієслова) виконувати функцію підмета [21].

І. Вихованець та К. Городенська кваліфікують звертання як засіб формального ускладнення структури простого речення [2, с. 124]. У своїх

дослідженнях І. Вихованець розглядає компоненти звертання у формі кличного відмінка як складні «за семантико-синтаксичною природою субстанційні синтаксеми, що вказують на адресата вольової дії мовця та суб'єкта потенційної дії» [3, с. 36]. Нам імпонує думка вченого про те, що на семантико-синтаксичному рівні речення звертання функціює як вторинна субстанційна система, яка сформувалася в результаті об'єднання двох елементарних із семантико-синтаксичного погляду простих речень в одну ускладнену конструкцію.

За визначенням О. Селіванової, звертання – слово або сполука, що «позначає особу чи персоніфікований предмет, явище, до яких звертається мовець, привертаючи увагу адресата до повідомлення, іноді надаючи предмету звернення оцінно-емоційної характеристики, експресивності, і здебільшого характеризується граматичною незалежністю й інтонаційною та пунктуаційною відокремленістю» [17, с. 345].

Різноаспектне вивчення звертання представлене у науковому доробку українських мовознавців. І. Корнійко розглядає звертання як «динамічний засіб зверненості мовлення» [9, с. 29]. В. Пономаренко проаналізував етапи історичного розвитку звертання й сучасні засоби його вираження [14].

Л. Рудько, вивчаючи комунікативно-прагматичний потенціал звертань на матеріалі п'єс Б. Шоу, схарактеризувала їх структурно-семантичні особливості, способи морфологічної презентації та сферу функціонування [15].

Особливості морфологічного вираження звертань докладно дослідили І. Вихованець, К. Городенська [3], І. Кучеренко [10]. Специфіка формально-граматичного й семантико-синтаксичного функціонування звертання привертала дослідницьку увагу І. Вихованця [2] та М. Каранської [8].

Лексичне наповнення та функційно-стильове призначення звертань дослідили М. Каранська [8], М. Скаб [18]. Звертання досліджували на матеріалі різних текстів. Так, К. Шульжук схарактеризував особливості функціонування

звертань на матеріалі українських народних пісень [21], Ю. Калашник – у творах М. Вінграновського [7], С. Форманова – у творах В. Шевчука [19], І. Корнійко – на матеріалі сучасної німецької мови [9].

Аналіз указаних праць уможлиблює висновок про те, що звертання в мові – «категорія тонка, сповнена багатьох і різних психологічних нюансів, тому в жодній граматиці, у жодному нормативному словнику не сформульовано чітких правил і регламентацій щодо нього» [1, с. 23]. Це й засвідчує незмінну актуальність досліджень, предметом вивчення яких є звертання на матеріалі різних мов, і української зокрема.

Останнім часом у контексті актуального сьогодні в мовознавстві комунікативно-прагматичного підходу до вивчення мовних явищ увага вчених прикута до звертання як знаряддя впливу і засобу реалізації тактики підвищення значущості співрозмовника, у зв'язку з чим І. Шкіцька призначення звертання в мовленнєвому акті пов'язує з тим, що воно «викликає запланований суб'єктом мовлення перлокутивний ефект і є засобом цілеспрямованого регулювання поведінки адресата» [20, с. 106].

Якщо в класичній синтаксичній науці звертання – це компонент синтаксичної конструкції, який не є членом речення і не виявляє зв'язків з іншими його компонентами, то у комунікативно-прагматичному аспекті звертання – багатофункційний мовний засіб, який дозволяє глибше зрозуміти комунікативні процеси й соціальні аспекти мовлення, яким послуговується адресант для встановлення чи підтримання контакту, вияву емоцій, висловлення ставлення до адресата, створення стилістичного ефекту та ін.

Важливу роль звертання як компонент синтаксичної структури речення відіграє в художніх текстах, оскільки посилює емоційний вплив на адресата (читача), створює образність та поглиблює сприйняття змісту твору, а нерідко й формує творчу індивідуальність його автора, який може відходити від усталених

норм, створюючи емоційну виразність речення, імітуючи природну інтонацію живого мовлення.

Поетичне мовлення Ліни Костенко було предметом дослідження багатьох науковців. Так, Г. Губарева докладно вивчила семантику та стилістичні функції кольоративів на матеріалі пейзажної лірики авторки [4]. Л. Петрова дослідила особливості функціонування власного імені як засобу індивідуалізації її поетичного мовлення [13]. І. Дишлюк на матеріалі поезій Л. Костенко вивчила особливості лексико-семантичного вираження концепту «природа» та схарактеризувала образне вживання музичних термінів [5].

Предметом філологічних зацікавлень неодноразово був і роман у віршах «Маруся Чурай». Наприклад, В. Саєнко дослідила особливості його жанрової своєрідності [16]. Ю. Лебеденко схарактеризувала особливості функціонування фразеологізмів у цьому тексті [11]. Конотонімію як художній засіб реалізації національних та загальнолюдських принципів Ліни Костенко в романі «Маруся Чурай» дослідила М. Мельник [12].

Проте особливості функціонування звертань різних типів у тексті роману Ліни Костенко «Маруся Чурай» не були предметом спеціального лінгвістичного опису, з чим і пов'язуємо **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті – з'ясувати особливості структури, морфологічної презентації звертань у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай» та схарактеризувати їх прагматичний потенціал у ньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Матеріал джерельної бази, систематизований за семантичним, морфологічним та структурним параметрами, уможливив виокремлення двох груп звертань – непоширених та поширених. Непоширені звертання в тексті роману представлені переважно іменниками у формі кличного відмінка. З-поміж таких натрапили на звертання, що є власними назвами людей, іменами зокрема. Вони переважно виконують номінативну

функцію, називаючи того, до кого звертаються. Наведемо приклади: «*То як, Марусю? Полюбив?*» (с. 63); «*Орихно, тряся мене держить!*» (с. 21).

Натрапили й на звертання-загальні назви, що вказують на родинну належність, передбачаючи залучення до поетичного діалогу близьких людей, виражають емоційний стан персонажів, концентрують увагу читача на конкретній думці, розкривають ставлення героїв одне до одного, як у таких прикладах: «– *Іване! Брате! Як ти встиг?*» (с. 132); «*Бо ти такий вже, чоловіче, зроду, все б очі й витріщав на вроду* (с. 130); «*У мене, пане, слово не куповане і я його не продаю*» (с. 25); «*Чи то дівча, що закричало : «Тату!» – і перейшов той стогін у пісні*» (с. 19); «*Мамо, хто це вам допик, що ви уже не ходите тудою?*» (с. 66).

Крім того, непоширені звертання в тексті роману – це важливий інструмент для створення емоційної напруги, передачі глибоких переживань, підсилення народного колориту твору. Привертає увагу лайлива лексика у функції звертання, яка виражає емоції зневаги, презирства, передає міжособистісні стосунки та реалізує соціальні й культурні настанови, забезпечуючи живий діалог між персонажами, органічно вплітаючись у текст та створюючи динаміку сюжету. Наведемо приклади: «*Ти хоч на мене, суко, не бреш!*» (с. 21); «*Послухай, відьмо, а лови-но грушу!*» (с. 125).

Доволі частотними в тексті досліджуваного твору є звертання, виражені іменниками у формі кличного відмінка множини, як у таких прикладах: «*Домарики, така у вас і смерть*» (с. 27); «*Благословіть в дорогу, матері*» (с. 43); «*Прощавайте, хлопці, Бийтесь до ладу*» (с. 54); «*...Вам, люди, що, зі смертю по дорозі, що ви претеся гірше череди?*» (с. 126). Такі звертання створюють урочистість, емоційність викладу, передають драматизм ситуацій, акцентують увагу на єдності та спільній відповідальності народу за свою Батьківщину, традиції та культуру.

У поетичному мовленні Ліни Костенко учасниками комунікації стають не лише живі особи, а й неістоти, нерідко персоніфіковані: «— *Ходім зі мною, доленько, ходім*» (с. 207); «— *Ох сонце, сонце, промінь твій останній!*» (с. 111). Такі звертання додають емоційності тексту роману, передають переживання героїв, створюють комунікативний ефект. Власна ж назва-звертання такого типу («*А ти за них, Полтаво, помолись*» (с. 45)) не лише персоніфікує місто, а й акцентує на його історичній витривалості, створюючи інтенсивність емоцій героїні та посилюючи зв'язок між читачем й описаними подіями.

Виразним у тексті роману Ліни Костенко виявилось *ти*- та *ви*-спілкування, представлене займенниками другої особи однини й множини («*Ти ж син його!*» (с. 194); «*То ти з Полтави?*» (с. 143); «*Куди ти хочеш, у пекло чи у рай?*» (с. 111); «—*А ви, — кажу, — давно були в Полтаві?*» (с. 144)), яке помітно інтимізує поетичне мовлення і презентує традиції українського мовленнєвого етикету. В українській традиції поширене *ви*-спілкування в родинному колі та під час комунікації із малознайомими особами з урахуванням їх віку та соціального статусу.

Якщо за допомогою *ти*-спілкування Л. Костенко переважно маркує інтимність комунікативної взаємодії персонажів, то *ви*-спілкування може бути й маркером зневажливого ставлення. Так Горпина Чурай, мати Марусі, із надією на перемогу справедливості звертається до суддів, стверджуючи їх беззаперечний статус та відповідність високій посаді. Ключовим у цій ситуації є застереження-прохання не ображати дочку, яке звучить у спонукальному реченні. У підтексті прочитуємо (імпліцитний смисл репліки): якщо покараєте невинну, то матимете ганьбу:

Ви грамотні. Ви знаєте латину.

За крок до смерті, перед вічним сном,

одного прошу:

у мою дитину

не кидайте словами, як багном! (с. 23).

Звертаючись до Івана Остряниці, дід Галерник використовує займенник *ти*, який виконує не лише номінативну функцію, називаючи козака сином славного батька, а й емоційно-експресивну: такий козак не зганьбиться сам і не осоромить свого роду:

*Твій батько був, Іване, Остряницею, –
наступний гетьман після Павлюка*

*«**Ти** ж син його! Душі не занехаєш»* (с. 194).

Психологічну підтримку висловлює дід Галерник, звертаючись до дівчини, адже молодість і витривалість допоможуть здолати будь-які перешкоди:

– То це на прощу вибралася йти?

Це треба шмат дороги попойти.

Ще будуть села, будуть города.

*А втім, нічого. **Ти** ще ж молода* (с. 142).

Прагматичну сутність звертання, вираженого сполукою займенників з іменником, у якому передано трансформацію болю й страждання в духовне піднесення, у спробу підтримати адресата, визнавши його унікальність і внутрішню красу, демонструє діалог мандрівного дяка й Марусі:

– Хотіла жити, а життя не вийшло.

Хотіла вмерти, – люди не дали.

*А він мені: – Моя **ти** голубичко!*

Страданіє, як кажуть, возвиша.

От я й дивлюсь, що в тебе ж таке личко,

що в ньому наскрізь світиться душа (с. 143).

Як бачимо *ти*- та *ви*-спілкування слугує не лише для вказівки на ступінь офіційності комунікації, але й відображає глибину стосунків, соціальні норми та особливості національного мовленнєвого етикету.

У прагматичному плані найбільш виразними виявились поширені звертання, які у своєму складі містять і власне компонент, який називає того, до кого звертаються, і слова-поширювачі, які виконують емоційно-експресивну функцію. Такі звертання в тексті роману відображають мовні традиції, соціальні стосунки та культурний колорит. Саме слова-поширювачі, виражені прикметниками, дієприкметниками, займенниками, указують на ставлення до адресата мовлення, до його вчинків, допомагають авторові висловити позитивні чи негативні емоції, як у такому прикладі:

Брате мій, наречений Іваном!

Нащо врятував мене? (с. 73).

Це звертання є багатозначним і символічним у контексті роману, оскільки демонструє драму вибору між почуттями і моральною чистотою героїні, служить засобом для розкриття внутрішніх конфліктів і переживань.

У поширеному звертанні «*Щаслива ти, Яцихо Кошова!*» (с. 206) прикметник *Кошова* посилює емоційний ефект, надаючи глибини та драматизму, через його посередництво авторка висловлює повагу до вдови козацького отамана.

Звертання, поширені прикметниками, займенниками, виконуючи емоційно-експресивну функцію, додають тексту емоційності, указуючи на духовний зв'язок між героями: «*Прощай, Іване, найвірніший друже!*» (с. 222).

У тексті твору натрапили на звертання, яке є виявом найвищої прихильності героїні, її духовного виміру та внутрішнього стану:

Маріє, Діво Пресвятая,

це ти так плакала вночі? (с. 123).

Звернення дівчини до Богородиці, яка в християнській традиції є заступницею та покровителькою, свідчить про глибоку віру Марусі Чурай. У романі авторка вдало вплітає цей мотив з метою створення зв'язку із народною пісенною традицією, що є важливим складником образу Марусі. У контексті

прагматики це звертання – комунікативний акт: промовляючи молитву (звертання є її початком), Маруся висловлює благання (іллокутивна функція), прагне досягти стану духовного заспокоєння та підтримку в образі Діви Марії (перлокутивна функція).

Формули ввічливого звертання, характерні українській культурі, виявляємо у такому прикладі: «**Пане Пушкарю, полковнику полтавський, добродію наш!**» (с. 22). Лексема *пане* підкреслює статус адресата та поважне ставлення до нього. Емоційність посилює уточнення (означення) *полковник Полтавський*, яке увиразнює його авторитет, що уможлиблює поєднання офіційності й історичної значущості, а також засвідчує виразну повагу до Мартина Пушкаря. Звертання «**Скорбото всеочисна!**» (с. 161) у прагматичному сенсі виконує апелятивну функцію, це не просто емоція, а вищий ступінь її вияву. Скорбота в цьому контексті – невід’ємна частина духовного очищення і внутрішнього відродження. Це звертання персоніфікує скорботу, встановлюючи емоційний контакт між героїнею і читачем.

Поширені звертання в романі характеризує виразність та метафоричність. Наведемо приклади:

– **Останній плід на Чурайвськiм вітті!**

Оббив тебе такий жорстокий грiм.

Хоч би була залишила на світі

дитиночку із голосом твоїм! (с. 209).

Прикметник *останній* акцентує увагу на трагічності долі Марусі, спонукає до роздумів про невідворотність і цінність кожної миті життя. Згадка про *Чурайвське віття* має родовий вимір та закличний характер, спрямований на збереження спадщини та усвідомлення її значущості.

Серед поширених звертань у тексті роману на особливу увагу заслуговують фольклорні: «*Повій, вітре буйнесенький, звідкіль тебе прошу*» (с. 75); *Тепер ти тут, мій приятель єдиний, чи ти зі мною підеши і туди?* (с. 83); «*Порятуй від*

болю, смертонько ласкава!» (с. 104). Такі звертання апелюють до спільного для українців культурного коду. Вони є не просто художнім прийомом, а засобом комунікації, який установлює емоційний та культурний зв'язок між персонажами, текстом та читачем.

Виразною ознакою поетичного мовлення Ліни Костенко загалом, і тексту роману «Маруся Чурай» зокрема, є повтори у складі звертань («*Ой доню, доню, в їх бо до смутку грошей*» (с. 66)), які підсилюють емоційність речення-репліки, відображаючи глибокі емоційні страждання матері Марусі через долю доньки. Тому вони створюють ефект плачу (голосіння), що є характерним для народної традиції висловлення горя. Таке звертання – засіб впливу на читача, оскільки апелює до глибинних людських емоцій, посилюючи драматичний ефект.

Узгоджені означення у складі поширеного звертання акцентують увагу на певних якостях персонажа, допомагають формувати стильову атмосферу роману, додають тексту художньої виразності: «*Стара матінко моя!*» (с. 162); «*Моя бідна дівчино!*» (с. 122); «*Добрій люди!*» (с. 87); «*Любий мій козаче!*» (с. 43).

Звертання, використані поетесою, поширюються й означеннями прикладкового типу:

*Він тільки зблід і губу закусив
Та так судейських з себе і струсив:
– Ви, канцїлюги, у чорнили пальці,
бумажне кодло, воло набивне,
хвतालники, в походах небувальці,
кого взялись подужати... мене?! (с. 34).*

Звертання *канцїлюги* передає гнів і зневагу мовця (Леська Черкеса) до адресатів (бюрократичної тогочасної влади). Прикладка *у чорнили пальці* висловлює негативно-іронічне ставлення до представників суддівства, які використовують владу у власних цілях, та посилює образну насиченість.

Звертання прикладкового типу увиразнюють поетичне мовлення та формують позитивне ставлення читача до відповідних персонажів, як у такому прикладі: «*Марусю, пісне моя невмируща!*» (с. 189).

Висновки. Аналіз звертань на засадах комунікативно-прагматичного підходу, який зорієнтований на особливості їх функціонування у конкретній мовленнєвій ситуації з урахуванням її параметрів, уможливив з'ясування їх прагматичного потенціалу у створенні стилістичного, емоційного та культурного контексту твору.

Якщо за допомогою непоширених звертань авторка переважно привертає увагу адресата мовлення, установлюючи з ним контакт і нерідко вказуючи на його соціальний статус, то атрибутивні компоненти у складі поширених звертань уможливлюють індивідуалізацію персонажів, висловлення ставлення до них на тлі соціально-культурного контексту та особливостей національного мовленнєвого етикету. Такі звертання – важливий інструмент створення емоційної напруги, передачі глибоких переживань, підсилення народного колориту твору.

Література

1. Величко Н. М. Поняття звертання та його функції із лінгвістичного погляду. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2017. Вип. 4. С. 22–27.
2. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. Київ : ВЦ «Пульсари», 2004. 400 с.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ : ВЦ «Либідь», 1993. 368 с.
4. Губарева Г. А. Семантика та стилістичні функції кольоративів у поетичній мові Ліни Костенко : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова. Харків, 2002. 18 с.

5. Дишлюк І. М. Семантична реалізація концепту «земля» у поетичному мовленні Ліни Костенко. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2002. № 557. С. 74–80.
6. Загнітко Л. А. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум : науково-навч. посіб. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
7. Калашник Ю. І. Особливості поетичного синтаксису творів Миколи Вінграновського. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філологія*. 2013. № 1080, вип. 69. С. 209–213.
8. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови : підручник. Київ : ВЦ «Либідь». 2016. 312 с.
9. Корнійко І. В. Звертання як динамічний засіб вираження зверненості мовлення (на матеріалі сучасної німецької мови) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 – германські мови. Київ, 2000. 199 с.
10. Кучеренко І. К. Категорія відмінка в сучасній українській мові. Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1961. 52 с.
11. Лебеденко Ю. М. Варіювання фразеологізмів у романі «Маруся Чурай» Ліни Василівни Костенко. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2004. № 607. С. 227–230.
12. Мельник М. Літературна ономастика Ліни Костенко. Одеса : ВЦ «Астропринт», 2004. 216 с.
13. Петрова Л. П. Власне ім'я як засіб інтелектуалізації поетичного мовлення (на матеріалі поезій Ліни Костенко) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова. Харків, 2003. 19 с.
14. Пономаренко В. П. Категорії звертання та засоби її вираження в індоєвропейських мовах – етапи історичного розвитку і сучасність : Київ : Вид. Дім Д. Бураго, 2008. 363 с.
15. Рудько Л. П. Звертання в сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 – германські мови. Одеса : ОДУ, 1994. 16 с.

16. Саєнко В. У просторі метаісторії. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 17. С. 8–12.
17. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава : ВЦ «Довкілля-К», 2008. 712 с.
18. Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові. Чернівці : ВЦ «Місто», 2002. 272 с.
19. Форманова С. В. Звертання як засіб вираження категорії адресата. *Мова і культура*. 2004. Вип.7, т. 4, ч.2. С. 50–56.
20. Шкіцька І. Прийоми посилення впливової функції звертань. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. пр. *Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*, 2011. Вип. 31. С. 104–110.
21. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 408 с.
22. Шульжук К. Ф. Звертання в українських народних піснях : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова, Київ, 1968. 21 с.
23. Яценко І. Т. Чи є звертання членом речення? *Синтаксична будова української мови*. Київ : ВЦ «Наук. думка», 1968. С. 83–92.

Використані джерела:

1. Костенко Л. В. Маруся Чурай : роман у віршах. Київ : ВЦ «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2018. 224 с.

ЗМІСТ

НА ПОШАНУ СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ
ПРОФЕСОРА КАЛЕНИКА ФЕДОРОВИЧА ШУЛЬЖУКА ТА
ПРОФЕСОРКИ ГАЛИНИ МИКОЛАЇВНИ ВОКАЛЬЧУК

Адах Наталія, Гаврилюк Наталія

ЗАВЖДИ В ПОШУКАХ НОВОГО: ТВОРЧОСВІТ ПРОФЕСОРА ГАЛИНИ
МИКОЛАЇВНИ ВОКАЛЬЧУК.....4

Ричагівська Юлія

ГРАМАТИЧНІ ОБРІЇ ПРОФЕСОРА КАЛЕНИКА ШУЛЬЖУКА.....13

РОЗДІЛ 1

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ГРАМАТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА
СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ЄС

Барчук Людмила

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС ЯК РОЗДІЛ ЛІНГВОСТИЛІСТИКИ.....20

Волос Наталія, Авдейчик Катерина

СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ З ОЗНАЧЕННЯМИ В РОМАНІ «ЗА СПИНОЮ»
ГАСЬКИ ШИЯН: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....25

Волос Наталія, Баковецька Дарина

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ СКЛАДНИХ
СПОЛУЧНИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ СТРУКТУРИ В
ТЕКСТАХ ТВОРІВ А. КОКОТЮХИ.....32

Волос Наталія, Сукало Тетяна

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ РЕЧЕНЬ У
ТВОРАХ НАТАЛІЇ ГУРНИЦЬКОЇ.....39

Шкарбан Тамара, Бабич Христина

СКЛАДНОСУРЯДНІ РЕЧЕННЯ У ПРОЗІ МАРІЇ МАТІОС.....47

Шульжук Наталія, Бальчаровська Богдана

МОРФОЛОГІЧНІ ВЕРБАЛІЗАТОРИ ЕМОЦІЙ У РОМАНІ «НЕ ОЗИРАЙСЯ І МОВЧИ» М. КІДРУКА.....	53
---	-----------

Шульжук Наталія, Пляшко Софія СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ СІМЕЙНОГО КОНФЛІКТУ В ПОВІСТІ «КАЙДАШЕВА СІМ'Я» І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО.....	66
---	-----------

Шульжук Наталія, Тарасюк Анастасія ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗВЕРТАНЬ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «МАРУСЯ ЧУРАЙ»)	78
---	-----------

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ В ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКАХ І ДИНАМІЦІ

Буян Софія ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНТЕРНЕТІ: СЛЕНГ, ЕМОДЗІ, МЕМИ,	93
--	-----------

Маслова Юлія РЕПРЕЗЕТАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІННОЇ ЛЕКСИКИ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ.....	98
--	-----------

Омельковець Руслана, Свірса Діана КОГНІТИВНО-ЛІНГВІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НОМІНАЦІЇ «БУДЯК ПОНИКЛИЙ» У ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ЕТНОСЕМІОТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	111
--	------------

Самсонік Інна СУЧАСНИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ.....	117
--	------------

Ясак Світлана ТИПОВІ АНОРМАТИВИ В МОВЛЕННІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА.....	124
---	------------

РОЗДІЛ 3

МОВНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Антончук Олександр

СУЧАСНИЙ ПІСЕННИЙ ДИСКУРС У МОВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....132

Жакун Людмила

**ФОРМУВАННЯ МОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ».....139**

Левкович Софія

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....145**

Левшунова Олена

**ЕСЕ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....150**

Павлюк Наталія

**ВПЛИВ МЕМІВ, РЕКЛАМИ Й ВІДЕО НА ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ У ШКОЛІ.....158**

РОЗДІЛ 4

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Білоконенко Людмила

МІЖКУЛЬТУРНІ ВІДМІННОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО КОНФЛІКТІВ.....174

Прохасько Маркіян

**ТЛУМАЧЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ ЯК РОБОТА АВТОРА З
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....182**

РОЗДІЛ 5
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ
СУСПІЛЬНИХ КРИЗ І ВИКЛИКІВ

Іванова Ольга

ВТІЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ КАТЕГОРІЙ У ПОВІСТІ-ПРИТЧІ
Р. БАХА «ЧАЙКА ДЖОНАТАН ЛІВІНГСТОН».....191

Носок Анастасія, Савенок Марія

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ХАТА В «КОБЗАРІ» ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....196

Оздемір Оксана

СИМВОЛІКА РОМАНУ ІЄНА БЕНКСА «ОСИНА ФАБРИКА».....206

ХРОНІКА

Совтис Наталія, Волос Наталія, Шкарбан Тамара

Всеукраїнська науково-практична конференція «УКРАЇНСЬКА МОВА В
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА СВІТОВОМУ ВИМІРАХ» (м. Рівне, 29 травня
2025 року).....212

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....223

ЗМІСТ.....225

Наукове видання

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць «Лінгвістичні студії молодих дослідників»

У збірнику збережено авторську орфографію і пунктуацію

Автори опублікованих матеріалів несуть повну
відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат, власних найменувань, статистичних та інших відомостей

Випуск 14

Головний редактор *Волос Н. П.*

Заступники головного редактора *Адах Н. А., Гаврилюк Н. В., Ричагівська Ю. Є.*

Відповідальна за випуск *Волос Н. П.*

Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. 2025. Вип. 14.
229 с.

Linguistic Studios of Young Researchers: A Collection of Scientific Papers. Rivne: RSUH. 2025.
Issue 14. 229 p.

This collection includes materials from a conference dedicated to the memory of Professor Kalenyk Shulzhuk and Professor Halyna Vokalchuk, including articles by young researchers and leading experts in philology and linguodidactics.

For scholars, teachers, graduate students, philology students, and schoolchildren.

This publication was produced as part of the research project "Linguistic Studios of Young Researchers" by the Department of Ukrainian Language and Slavic Studies at Rivne State Humanitarian University.

Адреса редколегії:

кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука
Рівненського державного гуманітарного університету, вул. Пластова, 31, м. Рівне, 33000.